

ПЕСЕН
за
АХИЛ

МАДЕЛИН МИЛЪР

Превод от английски език
Кристина Георгиева

Анишър

Анишър

Книгата се издава под това лого, запазена марка на ЕГМОНТ.

Всички права запазени. Нито книгата като цяло, нито части от нея могат да бъдат възпроизведени под каквато и да е форма.

Оригинално заглавие *The Song of Achilles*
Copyright © 2012 by Madeline Miller
All rights reserved.

Превод Кристина Георгиева
Редактор Радка Бояджиева
Коректор Павлина Върбанова

Издава „Егмонт България“ ЕАД
1142 София, ул. „Фридьоф Нансен“ 9
www.egmontbulgaria.com

Отпечатано в „Инвестпрес“ АД, София, 2019
Тираж: 1000 бр.
ISBN 978-954-27-2262-5

ПЪРВА ГЛАВА

БАЩА МИ БЕШЕ ЦАР И ПОТОМЪК НА ЦАРЕ. Беше дребен на ръст, здрав като бик, с яки плещи. Взел майка ми за жена, когато била четиринайсетгодишна, и жрицата му дала думата си, че девойката е готова да му нареди многобройна челяд. Бракът бил изгоден – тя била едно дете и всички владения на баща ѝ щели да преминат в ръцете на съпруга ѝ.

До деня на сватбата така и не разбрал, че акълът ѝ е като на пиле. Баща ѝ грижливо криел лицето ѝ под покривало до часа на вричането и моят баща го вземал на подбив. И да е грозна, младите робини и ратаи винаги са подръка. Хората разказват, че когато накрая свалили покривалото, майка ми се усмихнала. Така разбрали, че е слабоумна. Невестите не се усмихвали в деня на сватбата.

Когато съм се появил на бял свят, баща ми ме грабнал от ръцете ѝ и ме връчил на една дойка. От жал жената, която бабувала, бутнала на майка ми вместо мен една възглавница. Майка ми я прегърнала. Дори не забелязала промяната.

Не минало много време и се заредили огорченията – бях дребно и хилаво дете. Не бях бързоног. Нито як. Не умеех да пея. Най-хубавото, което казваха за мен, беше, че болест не ме лови.

Простудите и стомашните болки, които пипваха връстниците ми, ме подминаваха. Това само караше баща ми да стои нащрек. Да не би да са ме подменили, да не би да съм с божествен произход? Следеше ме със свъсени вежди. Ръцете ми затрепераха, щом усетех погледа му. А през цялото това време майка ми лигавеше брадичката си с вино.

ПЕТГОДИШЕН СЪМ, КОГАТО е ред на баща ми да бъде домакин на игрите. Людете прииждат чак от Тесалия и Спарта и съкровищниците ни се пълнят със златото им. Сто слуги се трудят в продължение на двайсет дни, отпъкват пътеките за надбягванията, обират камъчетата. Баща ми е решил да устрои най-великите игри на своето време.

Най-добре си спомням как бегачите се разкършват преди началото на състезанието и тъмните им като орех тела лъщят от маслото под лъчите на слънцето. Широкоплещести семейни мъже се смесват с голобради юноши и момчетии, всичките с напращели, изваяни мускули на прасците.

Бяха заклали вече бика и последните капки от кръвта му се отцеждаха в праха и в потъмнели бронзови купи. Той издъхна мирно – добра поличба за предстоящите игри.

Бегачите са се струпали пред подиума, където седим с баща ми, около нас са наградите, които предстои да раздадем на победителите. Има дълбоки златни съдове с дръжки, в които се размесват вино и вода, триножници, изковани от бронз, ясенови копия с остриета от първокачествено желязо. Но истинската награда е в ръцете ми – венец от прясно отрязани пепелявозелени листа, които палецът ми е изтъркал до блясък. Баща ми ми го даде с неохота. Сам се успокоява, че от мен не се иска нищо повече, освен да го държа.

Първи ще тичат най-младите и нозете им шават по пясъка, докато чакат знака от жреца. Те сега израстват, остриете им кости

се източват, щръкват през гладката им кожа. Между десетките тъмни и рунтави темета погледът ми се спира на една светлокоса глава. Навеждам се напред, за да я разгледам. Косите светят като мед под лъчите на слънцето и между тях проблясва злато – диадемата на царски син.

Той е по-нисък от другите и за разлика от тях е още по детски закръглен. Дъглата му коса е вързана отзад с кожена каишка и грее на фона на загорелия му гол гръб. Когато се обръща, лицето му е сериозно като на възрастен мъж.

Когато жрецът удря с жезъла по земята, той се шмугва покрай гъмжилото от тела на по-големите момчета. Бяга с лекота, розовите му пети проблясват като пъргави езичета. Той е победителят.

Гледам втренчено как баща ми взима лавровия венец от коленете ми и окичва с него главата му. Листата чернеят на фона на светлите му коси. Баща му Пелей идва да го прибере горд и усмихнат. Пелеевото царство е по-малко от нашето, но се носи слух, че жена му е богиня и народът му го обича. Баща ми го наблюдава със завист – собствената му жена е слабоумна, а синът му е твърде туткав, за да се състезава даже с най-малките. Той се обръща към мен.

– Ето такъв син трябваше да имам!

Без венеца не знам къде да дяна празните си ръце. Виждам как цар Пелей прегръща сина си. Виждам как момчето подхвърля лавровия венец във въздуха и пак го хваща. То се смее и лицето му грее от радост след победата.

ОСТАНАЛОТО, КОЕТО ПОМНЯ от тогавашния си живот, са само разпокъсани картини – свъсеното лице на баща ми на трона, едно мило конче играчка, което обичах, майка ми на брега, обърнала поглед към Егейско море. В последния спомен аз хвърлям камъчета по огледалната повърхност на морето – *цоп-цоп-цоп* – подскачат те. Тя обича да гледа как накъдрените вълнички

се разпръскват и морето възвръща гладката си повърхност. А може би обича самото море. На слепочиято ѝ като кост се белее звездно петно – белег от времето, когато баща ѝ я ударил с дръжката на меч. Пръстите на нозете ѝ се показват от пясъка, където ги е зарила, и аз гледам да не ги закачам, докато ровя за камъчета. Избирам едно и го запращам по равното море, доволен, че ми се удава. Това е единственият спомен, който имам от майка ми, и е толкова хубав, та съм почти сигурен, че сам съм си го съчинил. Не беше присъщо на баща ми да оставя насаме слабоумния си син и още по-слабоумната си жена. И къде се намираме? Не разпознавам брега, нито гледката по крайбрежната ивица. Много неща се случиха оттогава.

ВТОРА ГЛАВА

ПОВИКАХА МЕ ПРИ ЦАРЯ. ПОМНЯ КОЛКО мразех дългата пътека в грамадната тронна зала. В края ѝ коленичих на камъка. Имаше и такива царе, които бяха наредили на слугите да застелят с черги голия камък, за да не убива на коленете на вестоносците. Баща ми не беше от тях.

– Щерката на цар Тиндарей е станала вече мома за женене – каза той.

Чувал бях името. Спартанският цар Тиндарей владееше обширни територии от най-тлъстата южна земя, за която баща ми даваше мило и драго. И за дъщеря му бях чувал да приказват, че била най-голямата хубавица по нашия край. Разправяха хората, че майка ѝ Леда била насилена от Зевс, самия цар на боговете, който се превъплътил в лебед. Минали девет месеца и от утробата ѝ се пръкнали две двойки близнаци: Клитемнестра и Кастор – децата от простосмъртния ѝ съпруг, и Елена и Полидевк – красивите млади лебеди на бога. Но за никого не беше тайна, че боговете не стават за бащи, и от Тиндарей се очакваше да признае и четиримата за свои наследници.

Замълчах след съобщеното от баща ми. Такива неща не ме вълнуваха.

Той се покашля да прочисти гърлото си и звукът отекна гръмко в притихналата зала.

– Няма да е зле да я вземем в семейството. Затова ще отидеш и ще ѝ поискаш ръката.

В залата нямаше други хора и само бащините ми уши чуха сепнатото ми пръхтене. Замълчах, защото притесненията ми бяха ясни и без думи. Баща ми и сам знаеше как ще му възразя: че съм на девет, невзрачен, без бъдеще и това изобщо не ме вълнува.

На другата сутрин потеглихме на дълъг път с тежки дисаги с дарове и провизии. Войниците в царската свита бяха облекли най-хубавите си доспехи. Спомените от пътуването са се изличили, помня само, че пейзажът наоколо беше скупчен и безинтересен. От челото на колоната баща ми диктуваше нови заповеди на писарите и вестносите, които препускаха на конете си на различни страни. Бях забол поглед в кожените каиши и пригладих с палец мъха. Не знаех какво търся тук. И това като всичко друго, което баща ми правеше, ми беше непонятно. Магарето се полюшваше, аз се полюшвах с него и даже на това развлечение бях доволен.

Преди нас в Тиндареевата крепост бяха пристигнали и други кандидати за ръката на дъщеря му. Конюшните бяха препълнени с коне и мулета и слугите търчаха напред-назад да ги нахранят. Баща ми не остана доволен от посрещането ни – видях го как търка ръката си по камъка на огнището в стаята и се мръщи. Бях си взел играчка от дома – едно конче, чиито крачета можеха да се местят. Повдигнах едното копито, след това другото, представях си, че него бях яздил на идване вместо магарето. Един войник се смили над мен и ми даде зарове от кост. Траках с тях по пода, докато на всичките не излязоха само шестици.

Най-сетне един ден баща ми ми повели да се окъпя в банята и да вчеша косите си. Накара ме да се пременя първо в една туника, после в друга. Аз се подчиних, макар да не виждах никаква раз-

лика между лилавата със златистите кантове и виненочервената със златистите кантове. Нито едната, нито другата скриваше кокалестите ми колене. Баща ми изглеждаше могъщ и суров, черната му брада скриваше половината от лицето му. Даровете, които щяхме да поднесем на Тиндарей, чакаха готови – дълбок съд от ковано злато за размесване на вино и вода, който изобразяваше историята на царската дъщеря Даная. Зевс я прелъстил в образа на златен дъжд и тя му родила Персей, убиеца на Горгона, който сред героите ни отстъпва първенство единствено на Херакъл. Баща ми ми подаде съда и рече:

– Не ни опозорявай!

Чух голямата зала още преди да я видя – глъчката от стотици гласове кълтеше гръмко в каменните стени, звънтяха бокали и доспехи. За да заглушат шума, слугите бяха разтворили широко прозорците, на всички стени бяха провесили гоблени със скъпа и изкусна изработка. Никога досега не бях виждал толкова народ в едно помещение. Не народ, поправям се. Царе.

Привикаха ни да се съберем и ни настаняха на пейки, покрити с кравешка кожа. Слугите се отдръпнаха назад, прикриха се в сенките. Пръстите на баща ми се впиха в шията ми в предупреждение да не шавам.

Заплашително напрежение витаеше в залата, където толкова царски синове, герои и владетели се надмогнаха, но всички умеехме да се докараме, че сме благовъзпитани. Един след друг младите мъже се представяха, перчеха се с лъскавите си коси, стройните си снаги и скъпите си одежди. Мнозина бяха синове или внуци на богове. Подвизите им бяха възпети в не една песен. Тиндарей посрещаше всеки по реда му, приемаше даровете и ги трупаше в средата на залата. Канеше всеки да назове името и титлата си и да поиска ръката на дъщеря му.

Баща ми беше най-възрастният от всички, с изключение на мъжа, който при идването на реда му се нарече Филоктет. „Спод-

вижник на Херакъл“, прошепна мъжът до нас с благоговение, което разбирах. Херакъл беше най-юначният ни герой, а Филоктет беше сред най-близките му другари, единственият, който беше още между живите. Косите му бяха побелели, дебелите му пръсти бяха жилести и ловки и издаваха изкусния стрелец. И действително, миг след това той вдигна високо най-големия лък, който бях виждал до този ден, от гладко тисово дърво, с ръкохватка, облечена в лъвска кожа.

– Лъкът на Херакъл – изрече Филоктет, – предаден ми в часа на неговата смърт.

По нашите земи презираха лъка като оръжието на страхливците. Но никой не би посмял да каже такова нещо за този лък – силата, която беше нужна, за да опънеш тетивата му, ни смиряваше.

Очите на следващия мъж бяха изрисувани като на жена.

– Идомоней, цар на Крит – представи се той. Беше снажен левент и когато се изправи, дългата му коса стигна до пояса му. Той поднесе в дар двустранна бойна брадва, изработена от рядкото по наше време желязо. – Символът на моя народ.

Движенията му напомняха танцьорките, които майка ми обичаше.

След това дойде редът на Менелай, син на Атрей, който седеше редом с непохватния си и едър като мечок брат Агамемнон. Менелай имаше поразително рижи коси – с цвят на разтопен в огъня бронз. Беше набит, с яки мускули и пращеше от здраве. Носеше в дар богато, пишно украсено платно.

– Макар че девойката не се нуждае от украшения – добави той с усмивка.

Това беше изящна похвала. Искаше ми се и аз да кажа нещо също толкова остроумно. Бях единственият, който нямаше два-сет години и не произхождаше от божествен род. Навярно русокосият Пелеев син щеше да бъде на мястото си тук, помислих си аз. Но баща му не го беше довел.

Един след друг се изреждаха мъжете и скоро имената им се сляха в главата ми. Погледът ми се насочи към подиума и едва тогава забелязах, че до Тиндарей седят три жени с покрити лица. Вторачих се в белите воали, сякаш през тях можех да разгадая чертите им. Баща ми искаше една от тях да ми стане жена. Три чифта ръце, украсени с прелестни гривни, лежаха кротко в скутовете им. Едната от жените беше по-висока от другите две. Стори ми се, че черна къдрица се подава изпод покривалото ѝ. Спомних си, че Елена е светлокоса. Значи това не беше тя. Отдавна бях престанал да слушам царете.

– Приветствам те с добре дошъл, Менойтий!

Сърцето ми замря, щом чух да произнесат бащиното ми име. Тиндарей гледаше към нас.

– Съжалявам за смъртта на жена ти.

– Жена ми е жива, Тиндарей. Не аз, синът ми идва днес да иска ръката на дъщеря ти.

Възцари се тишина, в която преклоних колене, смутен от множеството лица, които се обърнаха към мен.

– Синът ти не е станал мъж все още.

Струваше ми се, че гласът на Тиндарей идва някъде много отдалече. Не можах да доловя нищо в него.

– Не му и трябва. Аз съм мъж и за двама ни.

Хората по нашия край обичаха такива шегички, самохвални и дръзки. Но никой не се разсмя.

– Разбирам – кимна Тиндарей.

Каменният под режеше кожата ми, но аз не помръдвах. Бях свикнал да превивам колене. Никога по-рано не бях се радвал на закалката, която бях добил в бащината ми тронна зала.

В настъпилата тишина баща ми отново заговори:

– Другите са ти донесли бронз и вино, масло и вълна. Аз ти нося злато и това е една съвсем малка част от богатствата ми.

Пръстите ми докосваха разкошния съд и аз знаех, че под тях

беше разказът, изложен във фигурите – Зевс, който се появява от златния дъжд, уплашената царска дъщеря, съвкуплението им.

– Аз и дъщеря ми ти благодарим за щедрия дар, който си ни донесъл, нищо че за теб той е така незначителен.

Сред царете се разнесе сдържан шепот. Това беше оскърбление, което баща ми явно не разбра. Лицето ми пламна от срам.

– Ще направя Елена господарка в моя дворец. Жена ми, както ти е известно, не е годна да бъде царица. Богатствата ми превъзхождат всичко, което тези младежи притежават, а делата ми сами говорят за себе си.

– Нали уж синът ти е дошъл да иска ръката на Елена?

Извърнах глава натам, откъдето се чу този нов глас. Беше на мъж, който още не се бе представил. Последен на опашката, той се беше отпуснал спокойно на пейката и огънят хвърляше отблясъци във вълнистата му коса. На единия крак имаше нацърбен белег, а шевът, който закърпваше загорялата му кожа от петата до коляното, се увиваше около мускула на прасеца и се губеше в сянката под туниката му. Прилича на следа от нож, мина ми през ума, или нещо подобно – беше срязал плътта и оставил наръфани краища, чиято измамна мекота скриваше яростта, с която е била нанесена раната.

Баща ми побесня.

– Сине Лаертов, не помня да сме те канили в разговора.

Мъжът се усмихна.

– Не сте ме канили. Просто се намесих. Но ти не бива да се плашиш. Аз не гоня личен интерес. Говоря като страничен наблюдател.

Някакво движение откъм подиума привлече окото ми. Една от забулените фигури се бе размърдала.

– Какво значи това? – Баща ми се намръщи. – Ако не е дошъл за Елена, тогава за какво? Да си върви на острова при козите!

Мъжът повдигна вежди, но замълча.

Тиндарей също запази благодушието си.

– Щом синът ти е дошъл за ръката на дъщеря ми, както казваш, тогава остави го сам да се представи.

Дори аз се досетих, че беше мой ред да говоря.

– Аз съм Патрокъл, син на Менойтий! – Гласът ми изхриптя пронизително след дългото мълчание. – Тук съм, за да искам ръката на Елена. Баща ми е цар и потомък на царе.

Повече нямаше какво да кажа. Баща ми не ме беше научил какво да говоря и какво да правя, дори не му беше хрумвало, че Тиндарей ще се обърне към мен. Станах и отнесох съда към камарата от дарове и го закрепих на такова място, където нямаше да падне. Обърнах се и се върнах на мястото си. Не се опозорих, не се разтреперих, нито се препънах, а и думите ми не бяха глупави. Но лицето ми гореше от срам. Знаех как изглеждам в очите на тези мъже.

В това време опашката от женихи продължаваше да се ниже. Следващият, който коленичи, беше грамаден мъж и приведен, беше равен на ръст с баща ми, освен това имаше широки плещи. Зад него двама слуги придържаха гигантски щит. Щитът стоеше до него, като че беше част от просбата му, горният му край стигаше до темето му; обикновен човек не би могъл да го носи. При това не служеше за украса – белезите и насечените краища носеха свидетелства за битките, в които е бил носен. Аякс, син Теламонов, така нарече себе си този великан. Речта му беше пряма и кратка, което доказваше, че потеклото му тръгва от Зевс, и привеждаше огромния си ръст и сила като свидетелства за несекващото покровителство на праядо си. В дар той беше донесъл копие, прекрасно издялано от жилаво дърво. Каленият накрайник блестеше на светлината на факлите.

Накрая дойде ред на мъжа с белега.

– Е, сине Лаертов? – Тиндарей се извърна към него в креслото си. – Какво ще каже безпристрастният наблюдател за тези дела?

Мъжът се облегна назад.

– Искам да знам как ще удържиш отвергнатите да не обявят война на теб или на щастливия избраник, който ще стане мъж на Елена. Тук виждам половин дузина мъже, които са готови да се хванат един друг за гърлото.

– Явно това те забавлява.

Мъжът сви рамене.

– Хорската глупост ме забавлява.

– Синът Лаертов ни оскърби!

Беше гласът на здравеняка Аякс. Свитите му юмруци бяха големи колкото главата ми.

– Нищо подобно, сине Теламонов.

– Тогава какво, Одисей? Поне веднъж говори откровено! – Гласът на Тиндарей отекна остро.

Одисей пак сви рамене.

– Начинанието ти беше рисковано въпреки съкровищата и славата, които натрупа. Всеки един от тези герои е достоен да стане мъж на Елена и го знае. Няма лесно да се откажат.

– Всичко това ми го каза по-рано насаме.

До мене баща ми застина. *Заговор!* По лицата и на други мъже в залата пламна гняв.

– Така е. Но сега ти предлагам решение. – Той вдигна празните си ръце. – Не нося дарове и не искам ръката на Елена. Аз съм цар, както вече подхвърлиха, на един скалист остров и кози. В замяна на това искам от теб наградата, която вече ти назовах.

– Каж ми какво предлагаш, и ще си я получиш.

Отново онова недоловимо движение откъм подиума. Една женска ръка трепна и стисна дрехата на съседката си.

– Ето го тогава. Да оставим Елена сама да избере.

Одисей замълча, почака възмутеният шепот да стихне. Жени-те нямаха думата по такива въпроси.

– Тогава никой няма да може да те кори. Но тя трябва още

сега да избере, за да не каже после някой, че ти си я подучил кого да вземе за мъж. И... – Той вдигна пръста си – преди да избере, всеки от тук присъстващите трябва да се закълне, че ще приеме нейния избор и ще се бие редом със съпруга ѝ срещу онзи, който поиска да му я отнеме.

В залата настъпи смут. *Клетва ли?* И то по такъв необичаен повод, когато жената сама избира мъжа си. Всички застанаха нащрек.

– Много добре. – С неразгадаемо лице Тиндарей се обърна към забулените жени. – Елена, приемаш ли това предложение?

Ниският и звънък глас стигна до всяко ъгълче на залата.

– Приемам.

Повече нищо не каза, но усетих как през мъжете наоколо пробяга тръпка. Бях дете, но я усетих и останах поразен от могъществото на тази жена, която, макар и скрита под покривало, можеше да всее такава възбуда в залата. Изведнъж си спомнихме, че кожата ѝ, разказваха хората, била със златист загар, а очите – черни и искрящи като лъскавия обсидиан, срещу който продавахме маслините си. В този час тя бе достойна за всички дарове в средата на залата, че и за повече. Бе достойна да умрем за нея.

Тиндарей кимна.

– Тогава тъй да бъде. Всеки, който иска да даде клетвата, ще го стори сега.

Наоколо се разнесе яден шепот. Но никой не си тръгна. Гласът на Елена и покривалото, което леко потрепваше от дъха ѝ, ни държаха в плена си.

Изпратиха набързо да повикат един жрец, който доведе на олтара бяла коза. В залата беше по-подходящо да заколят коза вместо бик, защото кръвта му щеше да изпръска каменния под. Добичето предаде леко богу дух и жрецът смеси черната му кръв с кипарисовата пепел от огнището. Купата изсъска силно в смълчаното помещение.

– Ти ще бъдеш първи.

Тиндарей посочи Одисей. Макар да бях деветгодишен, и аз разбирах, че така е справедливо. Одисей се беше показал прекалено голям хитрец. Несигурните ни съюзи вземаха връх само тогава, когато трябваше да попречат някому да стане по-могъщ от другите. Навред между царете се разнесе доволно пръхтене – лисицата щеше да падне в собствения си капан.

Устните на Одисей се разтегнаха в полуусмивка.

– Разбира се. С удоволствие.

Но аз се досещах, че не е така. По време на жертвоприношението бях забелязал как итакиецът се беше притулил в сенките, сякаш желаше да го забравят. Той стана и се приближи до олтара.

– Е, Елена – Одисей замълча с протегната ръка към жреца, – помни, че се кълна само в дружбата с другите мъже, не като кандидат за ръката ти. Никога няма да си простиш, ако избереш мен.

Той говореше с насмешка и думите му предизвикаха приглушен смях тук-там из залата. На всички ни беше ясно, че красавица като Елена няма да избере царя на скалистата Итака.

Един по един жрецът ни привикваше до олтара, белязваше ръцете ни с кръв и пепел, свързваше ни като с верига. Повторих след него думите на клетвата и вдигнах ръка, за да могат всички да я видят.

Когато и последният се върна на мястото си, Тиндарей се изправи.

– Избирай сега, дъще!

– Менелай! – изрече тя без колебание и порази всички ни.

Очаквахме нерешителност, съмнение. Обърнах погледа си към рижокосия мъж, който стоеше с широка усмивка на лицето. В необузданата си радост той тупна по гърба мълчаливия си брат. Останалите потънаха в гняв, огорчение, дори скръб. Но нито един не посегна към меча си. Дебелите ивици клетвена кръв засъхваха по китките ни.

– Така да бъде! – Тиндарей също стана. – С радост приемам в семейството си по-малкия Атреев син. Ти ще получиш Елена, както достойният ти брат взе някога моята Клитемнестра.

Той даде знак на най-високата жена да стане, но тя не се помръдна. Може би не го чу.

– Ами третата девойка? – провикна се един дребен мъж до гиганта Аякс. – Племенницата ти. Ще ми я дадеш ли за жена?

Мъжете се разсмяха, щастливи, че напрежението спадна.

– Закъснял си, Тевкър! – надвика глъчката Одисей. – На мен е обещана.

Не можах да чуя нищо повече. Бащината ръка ме сграбчи за рамото и гневно ме побутна.

– Нямаме повече работа тук!

Още същата вечер потеглихме към дома и аз отново яхнах магарето си, изпълнен с огорчение – дори не успях да видя лицето на Елена, чиято хубост мнозина възпяваха.

Баща ми никога повече не спомена това пътуване. Щом се завърнахме в нашия край, събитията странно се смесиха в главата ми. Кръвта и клетвата, пълната с царе зала – те ми се струваха бледни и далечни като дългите измислени истории на странстващите поети, а не като нещо, което действително бях преживял. Наистина ли бях превил колене пред тях? Ами клетвата, която дадох? Тя ми приличаше на безумие, глупаво и неправдоподобно като следобеден сън.

ТРЕТА ГЛАВА

СТОЯХ НАСРЕД ПОЛЕТО. В РЪЦЕТЕ СИ ДЪРЖАХ две двойки зарове – подарък. Не от баща ми, на когото не би му и хрумнало да ми подари нещо. Нито от майка ми, която понякога не ме разпознаваше. Не помнех кой ми ги беше подарил. Царствен гост? Раболепен благородник?

Бяха направени от слонова кост, с точки от оникс, гладки под палците ми. Беше късно лято, бях тичал от двореца дотук и дишах тежко. От деня на надбягванията ми назначиха учител по всички атлетически изкуства – юмручен бой, копиеборство и борба с мечове, хвърляне на диск. Но аз му избягах и се радвах на безгрижната лекота на усамотението си. За първи път от много време оставах сам.

Но скоро се появи едно момче. Казваше се Клизонимус и беше син на един от благородниците, които често идваха в двореца. Беше по-голям, по-едър и противно масивен. Той забележа заровете в шепата ми. Погледна ме алчно и протегна ръка.

– Дай да ги видя!

– Няма!

Не исках мръсните му и месести пръсти да се докосват до тях. А и аз бях царският син, нищо че бях малък. И това право ли ня-

мах дори? Но тези благороднически синове бяха свикнали да се подчинявам на желанията им. Те знаеха, че баща ми няма да се застъпи за мен.

– Дай ми ги!

Дори не се напъна да ме сплаши. Мразех го за това. Аз заслужавах да ме сплаши.

– Няма!

Той пристъпи напред.

– Дай ми ги!

– Те са си мои! – оголих зъби и заръмжах като кучетата, които се биеха за остатъците от трапезата ни.

Посегна да ми ги вземе и аз го изблъсках. Той залитна назад, а аз ликувах. Клизонимус нямаше да получи това, което ми принадлежи.

– Ей! – ядоса се той.

Бях дребен, говореше се, че съм слабоумен. Ако сега отстъпеше, щеше да се посрами. Приблужи се към мен с потъмняло лице. Несъзнателно отстъпих назад.

Той се подсмихна насмешливо.

– Страхливец!

– Не съм страхливец! – звънна гласът ми и лицето ми пламна.

– Баща ти мисли, че си. – Думите му бяха предназначени и той сякаш им се наслаждаваше. – Чух, като го каза на баща ми.

– Не е вярно!

Но знаех, че го е казал.

Момчето се приближи и вдигна юмрук.

– Лъжец ли ме нарече?

Знаех, че сега ще ме удари. Просто имаше нужда от повод. Отлично можех да си представя как го е казал баща ми. *Страхливец*. Опрях ръце в гърдите му и го блъснах с всичка сила. Земята ни беше покрита с трева и пшеница. Нямаше да го заболи, ако падне.

Оправдавам се. Почвата беше и камениста.

Главата му се удари глухо в един камък и аз видях оцъклената изненада в очите му. Земята наоколо се напои с кръв.

Гледах втренчено, гърлото ми се сви от ужас от това, което бях направил. Досега не бях виждал човек да умира. Бикове и кози – да, даже риби, които отваряха безкръвно уста. Бях виждал смъртта на картини и гоблени, и по черните обгорели фигури върху подносите ни. Но не бях виждал предсмъртното хъркане, задушаването, дращенето по земята. Вонята на изпражненията. Побягнах.

Намериха ме по някое време до кривото коренище на едно маслиново дърво. Лежах отпуснат и пребледнял в собствената си бълвоч. Бях изгубил заровете, докато съм тичал. Баща ми се надвеси над мен, изтегли злобно бърни назад и оголи пожълтелите си зъби. Даде знак на слугите, те ме вдигнаха на ръце и ме отнесоха в двореца.

Семейството на момчето поиска моето незабавно изгнание или смърт. Бяха могъщи люде и това беше най-големият им син. Ако царят подпалеше нивите им или изнасилеше дъщерите им, щяха да го преглътнат, стига да получеха отплата след това. Но синовете бяха неприкосновени. За тях благородниците щяха да се вдигнат на бунт. Правилата бяха известни на всички; спазвахме ги строго, за да избегнем анархията, която вечно чукаше на прага ни. *Кръвна вражда*. Слугите правеха свещения знак срещу злото.

Баща ми беше посветил живота си на това да укрепва царството си и нямаше да рискува да го загуби за такъв син като мен, когато наследници и утробни, които ги износваха, се намираха под път и над път. Така че той прие – ще ме пратят в изгнание и ще бъда отгледан в друго царство. В замяна на телото ми в злато там ще се грижат за мен, докато стана мъж. Оставах без майка и баща, без родово име, без наследство. По онова време смъртта беше за

предпочитане. Но баща ми беше практичен човек. Едно пишно погребение щеше да му излезе по-солено от теглото ми в злато.

Ето как на десет години останах сирак и се озовах във Фтия.

ДРЕБНАТА КАТО БИСЕР Фтия беше най-малката градска крепост, разположена в една сгъвка на север, между хребетите на планината Отрис и морето. Пелей, царят ѝ, беше от галениците на боговете – самият той беше смъртен, но остроумен, смел, красив и по-благочестив от всички благородници в града. За награда боговете му дали за жена една морска нимфа. Това била най-голямата чест, която можели да му окажат. Че кой смъртен ще откаже да получи в ложето си богиня и тя да му роди син? Божествената кръв пречистваше мръсната ни раса, даваше живот на герои от прах и глина. А тази богиня носела още по-голямо обещание – орисниците предрекли, че синът ѝ ще превъзхожда баща си. Пелеевият род щял да се множи. Но както с всички дарове на боговете, и тук имало препъникамък – самата богиня се дърпала.

Всички, даже и аз, бяха чували разказа как Пелей обладал Тетида. Боговете го отвели на тайното място, където тя обичала да посяда на пясъка. Предупредили го да не губи време в увертюри – тя никога нямало да склони да се венчае за смъртен.

Предупредили го и какво ще стане, щом веднъж я залови, защото нимфата Тетида била хитра като баща си Протей, изкусния старец, господар на морето, и умеела да се преобразява в хиляди форми от козина, пера и плът. И въпреки че човки, зъби, нокти, опашки и отровни жила щели да му смъкнат кожата, Пелей не бивало да я пуска.

Като благочестив и смирен човек той изпълнил заръките на боговете. Почакал я да излезе от сивите води, с черна и дълга като конска опашка коса. Тогава я сграбчил и я държал въпреки отчаяната ѝ борба, притискал я в обятията си, докато и двамата се

обезсилили и останали без дъх, изподраскани от пясъка. Кръвта от раните, които му нанесла, се смесила с петната от изгубената непорочност по бедрата ѝ. Съпротивата ѝ вече била излишна – отнемането на целомъдрието ѝ било равносилно на брачен обет.

Боговете я принудили да даде клетва, че ще остане при простосмъртния си съпруг поне една година, и тя изгърпяла присъдата си на земята, както ѝ било отредено, безмълвна, равнодушна и мрачна. Когато Пелей я прегръщал, тя не си давала труд да се гърчи и вие в знак на протест. Вместо това лежала неподвижна и смълчана, угнетена и хладна като стара риба. Несговорчивата ѝ утроба износила една-единствена рожба. В часа, в който присъдата ѝ изтекла, тя побягнала от къщата и се гмурнала обратно в морето.

Връщала се само колкото да види момченцето и винаги за кратко. През останалото време детето било оставено на грижите на домашните учители и дойките, които били надзирани от Феникс, най-доверения съветник на Пелей. Съжалил ли някога Пелей за божествения дар, който бил получил? Всяка друга жена би била щастлива да има съпруг с неговата благодетелност и усмихнато лице. Но за морската нимфа Тетида нищо не могло да засенчи петното на жалката му простосмъртна незначителност.

БЯХ ВЪВЕДЕН В двореца от един прислужник, чието име не чух. Може би той не го каза. Залите бяха по-малки от нашите, сякаш скромността на царството ги ограничаваше. Стените и подът бяха от местния мрамор, по-бял от този, който вадахме на юг, и нозете ми чернееха на фона му.

Нищо не носех със себе си. Малкото ми вещи бяха отнесени в стаята ми, а златото, което баща ми беше изпратил, беше на път за съкровищницата. Уплаших се, когато се разделих с него. Седмици наред то ми беше спътник по време на пътуването, свидетелство за стойността ми. Знаех наизуст съдържанието му – пет бокала

с гравирани столчета, тежък скиптър с обла дръжка, огърлица от ковано злато, две статуетки на птици за украса и дървена лира с позлатени краища – знаех, че тя беше за замазване на очите. Дървото беше евтино, срещаше се под път и над път и заемаше много място, на което иначе трябваше да сложат злато. Но лирата беше толкова красива, че никой не възрази. Тя беше част от майчината ми зестра. Докато яздехме, все пъхах ръка в дисагите, за да погала полираното дърво.

Предполагах, че ще ме въведат в тронната зала, където щях да се преклоня пред Пелей и да го отрупам с благодарности. Но слугата неочаквано се спря пред една странична врата. Цар Пелей го няма в двореца, каза ми той, затова съм щял да се представя на сина му. Изгубих присъствие на духа. Бях се приготвил за среща с баща му, за него си повтарях смирените слова на гърба на магарето. Пелеевият син. Още помнех тъмния лавров венец върху светлите му коси и розовите му ходила, които хвърчаха по пътеката за надбягвания. *Ето такъв син трябваше да имам!* – бе казал баща ми.

Той лежеше по гръб на широка скамейка, облеган на възглавница, на корема си беше подпрял лира и лениво подръпваше струните ѝ. Не ме чу, когато влязох, или предпочете да не извърща глава. Ето как започнах да разбирам къде ми е мястото тук. До този момент бях царски син, благородниците очакваха пристигането ми, слугите го известяваха. А сега ме пренебрегнаха.

Потърсих нозете си с още една крачка напред. Главата му се отпусна настрани, за да ме погледне. През петте години, откакто не го бях виждал, той беше надраснал детската си закръгленост. Зяпнах го с отворена уста, поразен от красивите му тъмнозелени очи и прекрасните му девичи черти. Хубостта му ме изпълни с неочаквана неприязън. Аз си бях все същият.

Той се прозина с натежали клепки.

– Как ти е името?

Царството им беше наполовина колкото бащиното ми, една четвъртинка, една осминка от него, аз убих друго момче и бях прокуден в изгнание, а той не беше чувал за мен. Стиснах зъби и отказах да отговоря.

Той повтори по-силено:

– Как ти е името?

Мълчанието ми беше простимо първия път – навярно не го бях чул. Но втория – не.

– Патрокъл.

Това име ми беше дал баща ми при раждането ми с надежда, но и с лекомислие, и то оставяше горчив вкус в устата ми. „Бащина слава“, това означаваше името. Почаках го да си направи шега с него, да подхвърли някое хапливо остроумие, с което да ме жегне за опозоряването ми. Той замълча. Може би е бунак като мен, помислих си аз.

Момъкът се извъртя на една страна, с лице към мен. Един златен кичур падна в очите му и той го духна.

– Аз съм Ахил.

Вирнах леко брадичка, колкото да покажа, че знам. Известно време се разглеждахме един друг. След това той примигна и пак се прозя, а устата му се разтвори широко като на котка.

– Добре дошъл във Фтия.

Бях отгледан в царски дом и щом чух това, разбрах, че срещата е завършила и е време да се оттегля.

СЪЩИЯ СЛЕДОБЕД ОТКРИХ, че не съм единственият питомец под Пелеевия покрив. Скромният цар се оказа богат с отхвърлени синове. Носеше се мълвата, че самият той някога избягал от дома си и затова се слави с щедростта си към прокудените. Дъсченото ми легло беше в просторна обща стая, пълна с още момчета, които се боричкаха и излежаваха лениво. Един слуга ми показа къде са оставили багажа ми. Две-три момчета вдигнаха

глави и ме изгледаха. Сигурен съм, че единият от тях ме заговори, попита ме за името ми. Сигурен съм, че му отговорих. Те се върнаха към игрите си. *Някой простосмъртен*. Стигнах до дъсченото легло с вдървени крака и зачаках вечерята.

По здрач някъде от пазвите на двореца се разнесе звън на бронзова камбана, който ни прикани на вечеря. Момчетата зарязаха игрите и боричканията си и се изсипаха един през друг в коридора. Крилото беше строено като заешка дупка и беше пълно с вити коридори, които най-неочаквано свършваха с вътрешни стаи. От страх да не изостана и да се изгубя едва не се спънах в краката на момчето пред мен.

Трапезарията представляваше продълговата зала в предната част на двореца, с изглед към подножието на планина Отрис. Беше просторна и можеше да побере още много пъти по толкова момчета. Пелей беше цар, който обичаше да кани гости и да дава угощения. Настанихме се на дъбовите скамейки пред нащърбените маси, върху които затракаха паници. Храната беше проста, но питателна – осолена риба, дебел комат хляб и сирене с подправки. Нямахме козе или биволско месо. То се пазеше само за царското семейство и за празници. Отблясъкът на светлината върху една светлокоса глава привлече вниманието ми в другия край на залата. *Ахил*. Той седеше с група момчета, които се смееха с широко отворени усти на шегите или лудориите му. *Ето такъв трябва да бъде един царски син*. Забих поглед в хляба, потърках с пръсти грубо смлените му зърна.

След вечеря бяхме свободни да правим каквото поискаме. Няколко момчета се събраха в един ъгъл.

– Искаш ли да играеш с нас? – попита ме едното.

Детските му къдрици още не бяха остригани. Беше по-малък от мен.

– На какво?

– На зарове.

Момчето разтвори шепата си да ми покаже издялканите кос-ти с черните точки боя.

Сепнах се и отстъпих назад.

– Не! – извиках твърде силно.

То премигна учудено.

– Добре – сви рамене и ме остави.

Същата нощ сънувах умрялото момче със спукания като яйце череп. *Проследил ме е.* Кръвта изтича по земята, тъмнее като раз-лято вино. Очите му се отварят и устата му започва да се мърда. Запушвам ушите си с ръце. Вярваше се, че гласът на мъртъвците има силата да помъти разсъдъка на живите. *Не трябва да чувам гласа му.*

Събудих се от ужас, надявах се, че не съм изпищял. Един-ствената светлина идваше от ситните като иглени бодове звезди през прозореца, луната не се виждаше. Дишах тежко в притихна-лия мрак, розогката от блатна тръстика изскърца тихо под мен, одраска гърба ми като с пръсти. Присъствието на другите мом-чета не ме ободри. Нашите мъртъвци идваха да си отмъстят, без да се интересуват, че има свидетели.

Звездите се въртяха, луната пълзеше някъде по небето. Кога-то пак затворих очи, той ме чакаше, целият обял в кръв, с бледо като кост лице. И как би могло да бъде иначе? Коя душа ще поиск-а да я пратят рано-рано във вечния мрак на подземния свят? Из-гнаничеството може и да утоли гнева на живите, но не усмирява мъртъвците.

Събудих се със зачервени очи, с натежало, отпуснато тяло. Момчетата наскачаха от креватите наоколо, облякоха се за за-куска с нетърпеливо очакване на новия ден. Мълвата за моята чудатост бързо беше плъзнала и онова малко момче повече не ми предложи да играем на зарове или на нещо друго. По време на закуската ръката ми мушкеше хляба в устата ми и гърлото ми преглъщаше. Наляха ми мляко. Изпих го.

След това ни изведоха в сумрака на двора, където започнаха занятията за хвърляне на копие и бой с меч. Тук вкусих пълната истина за Пелеевата добрина – един ден от добре подготвените му длъжници щеше да излезе чудесна войска.

Връчиха ми копие и една мазолеста ръка поправи хватката ми, след това повторно я поправи. Хвърлих копието и одрасках края на дъбовата мишена. Учителят издиша шумно и ми подаде второ копие. Очите ми се плъзнаха по другите момчета, потърсиха сина на Пелей. Него го нямаше. Прицелих се още веднъж в дъба с напуканата кора, цялата в дупки, от които се стичаше мязга. Хвърлих.

Слънцето се издигаше все по-нависоко и по-нависоко. Гърлото ми пресъхна, полепна с прах. Изгарях от жажда. Когато учителите ни разпуснаха, повечето момчета хукнаха към брега, където от морето още повяваше слаб бриз. Там играеха на зарове, надбягваха се и вдигаха глъчка с шегите си на отливистите си северни наречия.

Главата ми тежеше, очите ми се затваряха, ръката ме болеше от сутрешното напрежение. Седнах под дрипавата сянка на едно маслиново дръвче и се загледах в морските вълни. Никой не ме заговори. Бях от хората, които лесно биват пренебрегнати. И тук не беше много по-различно, отколкото у дома.

НА СЛЕДВАЩИЯ ДЕН всичко се повтори – утрото с изтощителните занимания, а сетне дългите следобедни часове, изпълнени със самота. Нощем луната се смаяваше малко по малко. Гледах я, докато яркожълтият ѝ резен не се запечаташе на клепачите ми, и продължавах да я виждам даже със затворени очи. Надявах се да ме опази от виденията с мъртвото момче. Нашата богиня на луната притежава магическа дарба и власт над мъртъвците и ако поиска, може да прогони сънищата.

Но не го направи. Нощ след нощ момчето с оцъклените очи и

сцепения череп ме навестяваше. Понякога се обръщаше с гръб и ми показваше пукнатината в главата си, откъдето висеше пихтиестата каша на мозъка му. Понякога посягаше да ме хване. Тогава се събуждах задавен от ужас и се вирах в мрака, докато съмнеше.

ЗА АВТОРКАТА

МАДЕЛИН МИЛЪР Е родена в Бостън и е отраснала в Ню Йорк и Филадельфия. Следва в Университета „Браун“, където получава бакалавърска и магистърска степен по класически езици и литература. През последните петнайсет години преподава латински, гръцки и Шекспирово творчество.

„Песен за Ахил“ е нейният първи роман, с който през 2012 година печели най-престижната литературна награда за жени писатели „Ориндж“. Романът е преведен на повече от двайсет и пет езика, а Милър е обявена за бестселър автор на „Ню Йорк Таймс“.

madelinemiller.com

Други книги от
МАДЕЛИН МИЛЪР:

ЦИРЦЕЯ